

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
Ert diarienummer M2020/02032
Kopia till
m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se.

YTTRANDE ÖVER SOU 2020:78 TILLGÄNGLIGA STRÄNDER – ETT MER DIFFERENTIERAT STRANDSKYDD

SAMMANFATTNING

Länsstyrelsen i Kronoberg konstaterar att utredningens förslag kommer att innebära avsevärda förenklingar, det är välkommet.

Vi tillstyrker att det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort. Detta ser vi som utredningens viktigaste förslag och det som i Kronoberg i praktiken kommer göra störst skillnad.

Vi tillstyrker förslaget om att strandskydd inte ska gälla vid anlagda vatten, tidsgränsen 1975 är rimlig.

Vi tillstyrker förslaget om landsbygdsområden efter utpekande i översiktsplan (alternativ 2). Det är väl motiverat. Om förslaget om upphävande efter ansökan hos länsstyrelsen (alternativ 1) genomförs, förordar vi en liknande koppling till den kommunala planprocessen. Det blir otydligt att ha två olika processer som leder fram till begreppet landsbygdsområden och att landsbygdsområden betyder olika saker i de två alternativen. Vidare menar vi att namnet ”landsbygdsområden” är olyckligt.

Vi tillstyrker att länsstyrelsen ges möjlighet att bibehålla eller införa strandskydd. Det gäller både i de fall små sjöar eller vattendrag är särskilt viktiga för syftet med strandskyddet och även i de fall strandskyddet upphävts i landsbygdsområden. Vi tillstyrker att bestämmelsen om fri passage behålls.

Det är viktigt att det är tydligt vilka vatten som omfattas av strandskydd. Det bör till exempel tydliggöras vilka små vatten som undantas, detta bör förtydligas snarast efter att förslaget börjar gälla. En digital redovisning av var strandskyddet gäller bör prioriteras. Vi bedömer att digitaliseringsprocessen är mer komplex än vad som framkommer i utredningen. Vi avstyrker därför ett uppdrag om digitalisering med den utformning som beskrivs i kapitel 6.3 och föreslår en annan utformning av uppdraget.

GENERELLA UTGÅNGSPUNKTER OCH SYNPKUNKTER

TURISM

Turismen är viktig för Kronoberg. Södra Smålands skogar är för många européer den närmaste vildmarken. Vi vet att tillgängliga stränder, sjöar och möjlighet till fiske och friluftsliv är alltmer uppskattat. Under pandemin ser vi dessutom ett ökat intresse för friluftsliv och att bo på landsbygden. För att kunna utveckla turism är det viktigt att det finns möjligheter till dispenser från strandskyddet samtidigt som strandskyddet är en grundbult för att naturturismen ska kunna stärkas.

LEVANDE LANDSBYGD

Vi vill betona att det är angeläget att underlätta för de som vill bosätta sig på landsbygden och bygga ett hus där. Landsbygden behöver vara befolkad för att vara levande, ha service, infrastruktur och arbetstillfällen. I det sammanhanget är även fritidsboende viktiga.

KOMMUNAL SERVICE

Efterfrågan från utländska turister kan öka. Den enskildes vilja att bygga på mer avlägsna platser utan tillgång till kommunal service avskräcks i de flesta fall av att man själv får väldigt höga kostnader om man vill dra fram el och fiber. Det är svårt att uppskatta omfattningen av hur mycket bebyggelse som kan komma till stånd på mer avlägsna platser utan tillgång till kommunal service. Sannolikt finns det ett mörkertal eftersom dagens LIS-regler kräver närhet till annan bebyggelse. Därigenom avråds enskilda att söka strandskyddsdispens på avlägsna platser, då det inte finns något särskilt skäl för dispens. Kronobergs län har en stor andel utländska hus- och stugägare som ofta efterfrågar avskilda lägen. Sannolikt kommer denna kategori av husbyggen öka med den nu föreslagna lagstiftningen. Det kan vara positivt men också få konsekvenser för ett idag orört växt- och djurliv, och för allmänhetens möjligheter till friluftsliv.

STRANDLINJEN OCH SVÄMPLANEN

En av grunderna för strandskyddet är att strandlinjen är en viktig del för vattnens djur och växtliv. Ny forskning visar att strandlinjen är värdefull för att naturliga processer ska kunna verka i och vid vatten och att vattendragen omformar sig. Det gör att oexploaterade områden extra värdefulla för växt och djurliv. Det påverkar vattenförvaltningens biologiska och hydromorfologiska parametrar. Åtgärder får enligt vattendirektivet inte genomföras som kan leda till försämring av status eller förhindra möjligheten att uppnå god status. Reglering av vatten har påverkat medelvattenståndet i många sjöar och vattendrag och så kallade svämplan, dvs. de områden som regelbundet översvämmas är ovanliga. De är en viktig del av vattendragen. De har vattenhushållande egenskaper, minskar översvämning i andra områden, värden för dammsäkerhet och de kan översvämmas oftare med anledning av klimatförändringar. De är dessutom en värdefull naturmiljö. Svämplanen bör därför ses som en viktig del av vattendragen.

KULTURMILJÖER LÄNGS VATTEN

Vi ser det som en brist att utredningen inte belyser kulturmiljö. Längs vattensystemen finns förutom förhistoriska lämningar även lämningarna av vår tidigaste industrialisering i form av kvarnar och sågar, dammar och flottningslämningar. Länsstyrelsen har sedan 2008 inventerat forn- och kulturlämningar utmed vattendragen, detta arbete pågår. En heltäckande bild av fornlämningar utmed vattendrag finns därmed inte i länet.

SYNPUNKTER ORDNADE EFTER UTREDNINGENS DISPOSITION

STRANDSKYDD VID SMÅ SJÖAR OCH VATTENDRAG (6.1)

I Kronobergs län finns det mycket små bäckar och diken, ofta i skogsmark. Strandskyddet kring dessa har en begränsad effekt eftersom de oftast saknar en funktion för rekreation och friluftsliv.

Länsstyrelsen i Kronoberg har upphävt strandskyddet vid små vatten i enskilda fall. Vi har gjort det både på initiativ från kommuner och på eget initiativ. Cirka hälften av länsstyrelserna har sedan före 2009 fattat generella beslut som i olika grad motsvarar utredningens förslag enligt 6.1. I Kronobergs län saknas sådant beslut. Vi har av förenklingsskäl, för både oss, kommuner och enskilda, sett stort behov av att fatta ett motsvarande generellt undantagsbeslut. Sedan 2009 har det inte varit genomförbart. Vi är därför mycket positiva till utredningens förslag. Vi ser att det kommer att innebära en avsevärd förenkling. Vi menar också att det kommer att öka acceptansen för strandskyddet.

I de fall höga naturvärden finns i vattnet eller strandzonen vid dessa små vatten ser vi att det tas omhand i ordinarie prövning enligt plan- och bygglagen (2010:900). Vi ser också att det finns andra skyddsformer till exempel enligt 12 kap. 6 § miljöbalken med möjlighet att förbjuda åtgärder vid ett litet vattendrag. Det finns flera andra möjligheter som kan användas för skydd av naturvärden, och vattenmiljöer etc. Utöver det ger utredningen också möjligheten att bibehålla eller införa strandskydd i de fall små sjöar eller vattendrag är särskilt viktiga för syftet med strandskyddet. Kartläggningar utifrån små vattendrags betydelse för friluftsliv behövs som underlag. Även underlagen till vattenförvaltningen kan bidra till att hitta mindre vattendrag där strandskydd behövs. Vi välkomnar möjligheten att införa strandskydd och ser att de negativa konsekvenserna av förslaget därigenom blir försumbara.

Strandskyddet vid små vatten har också indirekta effekter på kulturmiljöer längs vattendragen och till exempel för skydd mot exploatering av jordbruksmark. Det är viktiga frågor att bevaka. Samtidigt är syftet med strandskyddet annat och vi menar att det är bättre att tillämpa annan lagstiftning och andra skyddsformer för dessa ändamål.

Svårigheten att definiera små vattendrag är stor men vi betonar att det ändå är angeläget att förslaget genomförs. Utredningen föreslår en avgränsning av mindre vattendrag på 2 meter. Vi inser, liksom utredningen, att bredden hos ett

vattendrag styrs av många olika faktorer och att den varierar kraftigt över säsong och mellan år. Som ett exempel kan vi nämna vattendraget Risingebäck, sträckan Årydssjön-Åredasjön i Kronoberg. Där är vattenförekomsten uppdelad i 28 delsträckor med längd mellan 38 - 608 meter. Delsträckorna har en medelbredd som varierar mellan 1-4 meter och faktisk bredd varierar mellan 1-8 meter. Det illustrerar att frågan hur man ska definiera vattendrag smalare än 2 meter blir en grannliga uppgift. Vi har funderat över alternativen och vi inser, i likhet med utredningen, att 2 meter är ett inarbetat mått. Länsstyrelserna får sedan 2014 upphäva strandskydd vid vattendrag mindre än 2 meter (7 kap. 18 § MB). Det är alltså en definitionsproblematik vi redan arbetar med. Ett alternativ kunde vara att låta SMHI ta fram förslag som baseras på medelvattenföring, nederbörd och eventuellt frekvens av uttorkning. Det skulle kunna få en bättre koppling till vad som faktiskt är små vatten.

Uppdraget är att förenkla strandskyddet och att undanta små vatten är viktigt. För enkelhet och funktionalitet är det också viktigt att det blir tydligt vilka vatten som omfattas av strandskydd. Därför bör det tydliggöras i föreskrift vilka små vatten som undantas snarast efter att förslaget börjar gälla. Det behövs en metod kring detta som är lätt att förstå och rimlig att arbeta med. Vår erfarenhet är att svårigheten att definiera små vattendrag riskerar att skapa definitionsdiskussioner som leder till att förslagen inte genomförs.

Klimatförändringar är ännu en parameter som försvårar definitionen av små vattendrag och sjöar. Framtida klimat innebär längre perioder av torka och ökad risk för översvämningar samt att ”normalt medelvattenstånd” långsiktigt kan komma att förändras. Detta är en viktig aspekt som inte nämns i utredningen och som bör ingå vid preciseringen av hur avgränsningen ska göras.

STRANDSKYDD VID ANLAGDA VATTEN (6.2)

Vi välkomnar tydliggörandet/borttagandet av strandskydd vid anlagda vatten. Dagens reglering kan i vissa fall ha en kontraproduktiv effekt, i de fall markägare har tvekat att anlägga en våtmark på grund av oro för att det begränsar deras möjligheter att utveckla eller bygga ut. Samtidigt vill vi ha mer våtmarker. Staten satsar mycket på att få till mer våtmarksåtgärder för både biologisk mångfald och näringsretention. Anlagda vatten kan också ha en buffrande effekt genom att hålla kvar vatten i landskapet och minska risken för översvämningar. Att regelverken underlättar för mer anlagda vatten är angeläget. Därför är förslaget bra. Vi tycker att tidsgränsen 1975 är rimlig. Frågan om vad som är anlagt och naturligt blir svårare att definiera ju längre bakåt i tiden man går.

BÄTTRE REDOVISNING AV STRANDSKYDDETS OMFATTNING (6.3)

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att en bra digital redovisning av var strandskyddet gäller är av stor nytta och ett arbete som bör prioriteras. I utredningen har länsstyrelserna föreslagits att tillsammans med Naturvårdsverket ha ansvar för att digitalisera strandskyddade områden. Den digitaliseringsprocess vi ser framför oss är mer komplex än vad som framkommer i utredningen, vilket föranleder följande synpunkter:

- Lantmäteriet, i samarbete med länsstyrelserna och Naturvårdsverket, ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för att inlemma nya digitala beslut om var strandskydd gäller i den digitala infrastrukturen för tillgängliggörande av standardiserade datamängder i samhällsbyggnadsprocessen.
- Lantmäteriet, i samarbete med länsstyrelserna och Naturvårdsverket ges i uppdrag att ta fram grundkartor över vatten som berörs av regelförändringen. Lantmäteriet kan eventuellt ta stöd av andra myndigheter som exempelvis SMHI.
- En genomförandeperiod på två år efter ikraftträdande är för kort för att hinna ta nödvändiga beslut och genomföra digitaliseringen.

Vi avstyrker därför ett uppdrag om digitalisering med den utformning som beskrivs i kapitel 6.3. Vi föreslår istället att länsstyrelserna får den samordnande rollen i uppdraget som följer efter att den digitala infrastrukturen är utredd och grundkartor tagits fram samt blir ansvariga för förvaltning av den digitaliserade informationen (ej grundkartor). Ansvarig för samordningen inom länsstyrelserna bör Förvaltningsobjekt Natur (Länsstyrelsen i Jönköpings län) vara, men projektorganisationen för genomförandet av digitaliseringen behöver innefatta flera länsstyrelser inklusive representanter för verksamheten. Tiden för länsstyrelsernas digitalisering av strandskyddade områden bör utökas till tre år och räknas från tiden efter att grunddata från Lantmäteriet levererats och nödvändig vägledning och föreskrifter är fastställda av Naturvårdsverket. Det belopp om tio miljoner kronor som utredningen föreslår bör ökas till 15 miljoner kronor för att täcka såväl det praktiska arbetet med digitalisering som projektledning och beslutshandling under tre år. Efter att länsstyrelsens digitaliseringsarbete pågått i ett och ett halvt år bör länsstyrelsen tillsammans med Naturvårdsverket och Lantmäteriet göra en delrapport som beskriver prognosen för vilket resultat som kommer att uppnås samt sammanställa eventuella behov.

Under digitaliseringsprocessen är det avgörande att tydliga och förankrade förvaltningsrutiner etableras för att upprätthålla riktighet och effektivitet. Dessa rutiner bör baseras på den digitala infrastruktur som vi föreslår att Lantmäteriet utreder. De förvaltningsrutiner som utvecklas bör bland annat innebära att myndigheter som tagit beslut om utökat eller upphävt strandskydd genom föreskrift eller beslut i enskilda fall åläggs att tillgängliggöra dessa i ett gemensamt digitalt format som överensstämmer med de krav som finns för den nationella infrastrukturen för geodata som Lantmäteriet håller på att ta fram.

Samverkan inom digitaliseringsprocessen kan införlivas i den pågående samverkan som faller under miljöinformationsrådet och geodatarådet.

ENKLARE ATT ÄNDRA GAMLA FÖRORDNANDEN (6.4)

Vi tycker att de tidigare generella beslut som fattats i många län borde upphöra att gälla i samband med att strandskyddet upphävs vid små sjöar och vattendrag.

Utredningen beskriver hur elva län omfattas av tidigare generella undantag från strandskyddet, företrädesvis för mindre vatten. Kronoberg omfattas inte av något sådant undantag. Besluten, i de elva länen, är uppbyggda på olika sätt och utredningen kan inte visa att det finns logik i var och varför de finns.

Förutsättningarna är väldigt olika i olika områden. Det är också svårt att få en samlad bild och jämföra strandskydd både inom och mellan län. Detta bidrar också till osäkerheten om var strandskydd gäller. Utredningen föreslår därför att länsstyrelserna ska få möjlighet att ändra i gamla förordnanden, dvs att dessa historiska undantag kan fortsätta gälla.

Länsstyrelserna har god kunskap om regionala skillnader och behov. De beslut som beskrivs förefaller emellertid inte i någon större utsträckning vara grundade på regionala förutsättningar. Istället verkar de tillkomma under olika perioder i strandskyddets historik, och under senare år har det inte varit möjligt att fatta eller uppdatera dessa beslut. Vi menar därför att det vore önskvärt att vi som grund fick en likvärdig behandling av strandskyddet inom landet. I och med att strandskyddet upphävs vid små vatten vore det därför bättre om de historiska generella besluten upphävdes.

STRANDSKYDD OCH ÄLDRE PLANER (6.5)

Vi tillstyrker ändringen som syftar till att ta bort en tolkningssvårighet av 10 a § miljöbalkens införande lag. Förslaget innebär förenkling.

UNDANTAGET FÖR ARELLA NÄRINGAR (6.6)

Vi har inga synpunkter på förslaget eller analysen.

UTVIDGNING AV STRANDSKYDDET (6.7)

Vi delar utredningens bedömning. Det finns inget stort behov av att ändra bestämmelserna. Länsstyrelserna har möjlighet att i samarbete med kommunerna se över och uppdatera besluten.

LIS-BESTÄMMELSER (7.1)

Vi delar uppfattningen att LIS-områden har varit svåra att definiera och använda. Det är bra att utredningen flyttar fokuset från "landsbygdsutveckling" till aspekter som bättre knyter an till strandskyddets syften. Begreppet landsbygdsutveckling kan och har tolkats olika och det har lett till svårigheter för enskilda i dispensprocesser. LIS har hittills inte heller haft avsedd effekt.

Idag är ett av syftena med LIS-områden att gynna utveckling på landsbygden. I definitionen av landsbygdsområde, enligt utredningen, saknas detta perspektiv. Att direkt definiera om befintliga LIS-områden i kommunernas översiktsplaner till landsbygdsområden blir förvirrande eftersom definitionerna av de båda begreppen är olika. Det är oklart vilka effekter det får att landsbygdsområden har tillkommit utifrån olika kriterier.

FRI PASSAGE ÄR GRUNDLÄGGANDE (7.2.3)

Länsstyrelsen tillstyrker att bestämmelsen om fri passage i nuvarande 7 kap. 18 f § MB ska bibehållas. Bestämmelsen är grundläggande och balanserar viktiga behov vid exploatering. Den minskar risken för negativa konsekvenser för växt- och djurliv. Vid upphävande eller dispens av strandskyddet i landsbygdsområden och i övriga områden kan fri passage säkerställas. 10.7.1

FÖRSLAGEN OM LANDSBYGDSOMRÅDEN (7.3)

Paragrafen om kriterier för landsbygdsområden är otydligt formulerad. Förslagen författningstext inleds med ”Med landsbygdsområde avses ett strandskyddat område”. Därefter följer de tre kriterierna – gott om obebyggd mark, låg efterfrågan på mark och betydelse för strandskyddets syften. Det är orimligt att utredningens förslag är att ett landsbygdsområde är liktydigt med strandskyddat område, det vill säga en zon på (oftast) 100 meter runt strandlinjen. Vi tolkar det som att landsbygdsområdet är större än så, vilket övrig text tyder på. Annars innebär begränsningen en risk för att strandskyddet kommer att upphävas inom områden som kan vara kännbart exploaterade. Det torde inte vara syftet med utredningen och därför borde lydelsen för vad som utgör ett landsbygdsområde utvidgas till att innefatta även landområden utanför strandskyddat område. Det måste förtydligas att ett landsbygdsområde inte är liktydigt med ett strandskyddat område.

Namnet ”landsbygdsområden” bör ändras till ett namn som har en tydligare knytning till strandskyddet. Det finns en risk att namnet kan sammanblandas med befintliga begrepp. Det finns också en risk för sammanblandning med landsbygdsutveckling som inte längre finns kvar som syfte i strandskyddet.

Landsbygdsområde får betydelse i två avseenden. Antingen utgör det ett dokumenterat underlag i form av en kommunal översiktsplan (17 a § andra stycket punkten 2) som kan ligga till grund för när en kommun gör prövningen om det finns särskilda skäl för att meddela strandskyddsdispens enligt kapitlets 18 d § MB (ersätter vad som hittills menades med LIS-område) eller så innebär ett landsbygdsområde skäl för länsstyrelsen, att på ansökan från en eller flera kommuner upphäva strandskyddet i det enskilda fallet. Landsbygdsområden medför därför två processuellt olika vägar för att upphäva strandskydd. Vi tycker inte att det är rimligt med två olika förfaranden.

I samband med förändringar i strandskyddet behövs ett regionalt perspektiv på var strandskyddet upphävs utifrån hur olika värden löper genom landskapet. Därför behövs kartläggning över vilka vattendrag och sjöar som har betydelse för strandskyddets syften, till exempel för friluftslivet. Länsstyrelsens har en viktig roll som stöd till kommunerna i detta arbete.

Vi förordar förslaget som innebär att landsbygdsområden utses i översiktsplanarbetet. Utformningen av landsbygdsområden kräver ordentlig utredning. Koppling till planprocessen är därför lämplig. En genomarbetad översiktsplan borgar för att övriga miljö- och samhällsmål vägs in i planeringen. Förslaget säkerställer insyn och demokrati när medborgare, företag och föreningar har möjligheter att yttra sig. Landsbygdsområden blir sannolikt också bättre genomarbetade om översiktsplaneringen blir verktyget för lättnader i

strandskyddet. Planprocessen är ett dessutom ett etablerat arbetssätt där kommuner och länsstyrelsen samverkar.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att strandskyddet ska kunna upphävas inom landsbygdsområden efter ansökan från kommunen. Förslaget är enligt vår mening ogenomtänkt och riskerar mycket arbete för både kommuner och länsstyrelser. Risken för påverkan på strandskyddets syften vägs inte upp av fördelarna med förslaget. Om strandskyddet ändå ska upphävas helt i vissa områden, hanteras denna typ av frågeställningar lämpligast inom översiktsplan och då som ett andra steg i renodlat förenklingssyfte, när den huvudsakliga inriktningen redan är förankrad i översiktsplanen. I en översiktsplaneprocess tas den medborgerliga förankringen med på ett lämpligt vis. Utan att föregås av en planprocess finns det en särskilt stor risk för att det underlag som kommunerna ska lämna in inte lever upp till det som krävs för att ärendet ska kunna avgöras, något som leder till stora osäkerheter och mycket arbete för både kommuner och länsstyrelser.

Förslaget att kommuner ska ansöka om att upphäva strandskyddet innebär en risk för många ansökningar de första åren efter att reglerna införs och dessutom osäkerheter vad som krävs av en ansökan. Det riskerar att leda till mycket arbete för länsstyrelserna. Vi tillstyrker därför utredningens bedömning att upp till 12 månader är rimlig handläggningstid för länsstyrelserna. Denna tid kan kortas om (när) antalet ansökningar minskar och är väl genomarbetade och motiverade.

Utredningen kommer fram till att ett landsbygdsområde, som utgjort grund för att upphäva strandskyddet, ska kunna omprövas och att strandskyddet ska kunna återinföras. Spontant låter detta rättsosäkert för ev. exploatörer eller företagare att ett tidigare beslut ska kunna tas tillbaka. Det kan medföra osäkerhet för företag att planera byggnationer. Sådan planering kan sträcka sig över lång tid. Samtidigt innebär bestämmelsen ett skydd för strandskyddets syften. Syftet med strandskyddet är viktigt. Vi tillstyrker därför länsstyrelsens möjlighet att återinföra strandskydd.

KRITERIER FÖR LANDSBYGDSOMRÅDEN (7.4)

Vi tror att koncepten ”tillgång på obebyggd mark” och ”efterfrågan på mark för bebyggelse” är bra, men begreppen behöver förtydligas. I Kronoberg är det svårt att bedöma effekterna av förslaget. Utredningen lägger fokus på de delar av landet som är mycket glest befolkade och lågexploaterade respektive mycket tätt befolkade och högexploaterade. Många län, däribland Kronoberg, ligger mellan dessa extremer och i realiteten kan gränsdragningarna mellan liten och stor tillgång respektive efterfrågan bli svårbedömda. Det är otydligt hur det ska kontrolleras om ett område fortsatt lever upp till definitionerna för ett landsbygdsområde och vad som ska göras om så inte är fallet.

SKÅL FÖR DISPENS I LANDSBYGDSOMRÅDEN (7.5)

Den första punkten i de nya särskilda skålen i landsbygdsområden kan uppfattas som att den uppmuntrar till spridd bebyggelse. Spridd bebyggelse är negativt för hushållningen med mark och ofta även för ett områdes friluftsliv och upplevelsevärden. Spridd bebyggelse ger dessutom ökade kostnader och

resursåtgång vad gäller framdragande av vägar, fiber eller anläggningar för vatten och avlopp. Vi anser därför att lagtexten bör formuleras om så att ordet enstaka styrks. Det särskilda skälet enligt 7 kap 18d § bör således formuleras;

1. behövs för en- eller tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnad samt åtgärder som hör till bostadsbyggnaden

Vi tillstyrker övriga nya punkter i 7 kap 18d §.

STÄRKT SKYDD I VISSA OMRÅDEN (7.6)

Stärkt skydd kan behövas i visa fall enligt utredningens direktiv. Förändringen tar höjd för detta. Vi har inga synpunkter på förslaget.

KLIMATANPASSNINGSAÅTGÄRDER (7.7)

Det är viktigt att lagstiftningen inte försvårar för klimatanpassningsåtgärder. Strandskyddet innebär, trots annat syfte, ett skydd mot effekterna av översvämning genom att styra bort bebyggelse från riskområden. Utredningen konstaterar att det saknas ett särskilt skäl för dispens som utformats speciellt för klimatanpassning och föreslår ett sådant. Samtidigt konstaterar utredningen att åtgärder kan rymmas i befintliga särskilda skäl i 7 kap. 18 c §. Vi bedömer att befintliga skäl för dispens räcker för att göra angelägna åtgärder för klimatanpassning. Dispens kan ges med befintliga skälet ”att tillgodose ett mycket angeläget intresse”. Vår bedömning är alltså att det särskilda skälet för klimatanpassningsåtgärder inte tillför något, lagstiftningen fyller redan det behov som utredningen vill lyfta. Vi avstyrker därför förslaget att införa klimatanpassningsåtgärder som ett särskilt skäl för dispens.

EFFEKTIVARE TILLSYN (8)

Länsstyrelsen anser att tillsyn är viktigt för att en lagstiftning ska uppfattas som legitim och rättvis. Om tillsynen eftersätts uppstår orättvisor som snabbt förstör tilltron till regelverket. I dagsläget är tillsynen otillräcklig i stora delar av landet och rättssäkerheten riskerar därmed att bli åsidosatt. Utredningen konstaterar bland annat att de tillsynsansvariga myndigheterna bedriver för lite tillsyn samt vikten av att den tillsyn som bedrivs är planerad och genomtänkt. Om tillsyn uteblir under lång tid kan det få stora konsekvenser både för biologisk mångfald och allmänhetens tillgång till strandområden. På många håll utmed kuster, större sjöar i inlandet och de större älvarna kan man redan idag se uppenbara konsekvenser av en utebliven tillsyn.

Av utredningens direktiv framgår att ”Länsstyrelserna har i dag en viktig uppgift kring tillsyn och kontroll av strandskyddsreglerna. Det finns fortsatt ett behov av en ändamålsenlig och effektiv statlig tillsyn och kontroll av tillämpningen av förändrade strandskyddsregler”. Vi anser att länsstyrelserna har en viktig roll för att se till att tillämpningen av ett förändrat strandskydd blir det avsedda och att det inte medför en minskad legitimitet för skyddet. Länsstyrelserna bör därför ges de rätta lagtekniska och ekonomiska förutsättningarna för att en bra tillsynsverksamhet ska kunna bedrivas inom länet.

Vi anser inte att det är tillräckligt att förlita sig till den skärpning som gjordes i augusti 2020 då det i 26 kap. 8 § miljöbalken infördes en möjlighet för länsstyrelsen att förelägga en kommun att avhjälpa en brist i kommunens tillsyn. Vi ser att detta skulle kunna kompletteras med en ny paragraf i tillsynsförordningen som ger Naturvårdsverket ansvar att ta fram föreskrifter för strandskyddstillsyn. Vi föreslår att detta görs i andra kapitlet i miljötillsynsförordningen. Föreskrifterna skulle i sin tur kunna peka ut mer i detalj vad som ska planeras, göras och följas upp. På så vis skulle tillsynen kunna bli mer effektiv och likvärdig över landet. Samtidigt konstaterar utredningen att mer vägledning och utbildning efterfrågas av de operativa tillsynsmyndigheterna och att detta är viktigt för kvaliteten i tillsynen. Därför föreslår utredningen att resurser tillförs Naturvårdsverket. Det är emellertid länsstyrelserna som har det i sammanhanget viktiga ansvaret att ge lokalt och regionalt anpassad tillsynsvägledning till kommunerna inom sitt län. Vi anser därför inte att det är rätt lösning att enbart ge ekonomisk stöttning till Naturvårdsverket för vägledning och utbildning. Det är länsstyrelserna och inte Naturvårdsverket som har ansvaret för kommunernas tillsynsvägledning. Därför bör resurser för denna verksamhet ges till länsstyrelserna. Utifrån ett uppskattat behov av 2-3 dagar per kommun och år uppskattar vi de samlade behoven på länsstyrelserna till 3 Mkr per år.

STRANDSKYDDETS OMFATTNING OCH SYNLI GGÖRANDE AV VAR STRANDSKYDDET GÄLLER (9.1.2)

Uppdraget till länsstyrelserna att digitalisera och tydliggöra strandskyddet under de två första åren efter ikraftträdandet är omfattande. Våra synpunkter kring detta beskrivs utförligt under avsnitt 6.3, ovan.

UTVÄRDERING (9.1.2)

Vi tillstyrker att effekterna följs upp årligen. Det är viktigt att det görs, många effekter av förslagen är svåra att överblicka, justering och styrning av regelverket kan behövas. Utredningen föreslår att Naturvårdsverket ges uppdraget att utvärdera effekterna. Vi tror att det regionala och lokala principer som är grunden för förslaget också behöver synas i utvärderingen. Därför bör länsstyrelserna ha en roll i arbetet.

KOSTNADER FÖR STATEN (10.5.1)

Förändringar i strandskyddet innebär högre kostnader för länsstyrelsen under införandet och under en övergångsperiod. Vissa delar har utredningen beskrivit och föreslagit resursförstärkningar för att fastlägga var strandskyddet gäller och digitalisera och samordna detta och för att utreda vad som ska anses vara små sjöar och vattendrag. Utöver det behövs resurser för tillsynsvägledning. Förenklingar kan på längre sikt leda till minskad arbetsbörda. Indirekta effekter i form av ökat byggande leder till att andra behov på länsstyrelsen. Mer resurser behövs då istället för hantering av till exempel planer, handläggning av vattenverksamheter och för handläggning enligt kulturmiljölagen.

DE SOM MEDVERKAT I BESLUTET

Beslutet har fattats av landshövding Maria Arnholm med miljödirektör Martin Sjödahl som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Malin Almqvist, länsjurist Charlotte Olsson Scholz, naturskyddshandläggare Maria Lönnqvist, planarkitekt Eleonore Björnberg, vattenhandläggare Monica Andersson, friluftslivssamordnare Annika Bladh, klimatanpassningssamordnare Anna Josephson, länsantikvarie Heidi Vassi och enhetschefen på enheten för tillväxt och landsbygd Anders Meijer medverkat.

SÅ HÄR HANTERAR LÄNSSTYRELSEN PERSONUPPGIFTER

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.